

30 Δεκεμβρίου, 1993

[ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Εφεσείων,

v.

ΔΗΜΟΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ,

Εφεσίβλητου.

(Ποινική Έφεση Αρ. 5757).

Παράλειψη πληρωμής εισφορών κοινωνικών ασφαλίσεων και άλλων εισφορών — Η σχέση εργοδότη και εργοδοτούμενου είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την δημιουργία νομικής υποχρέωσης για πληρωμή τέτοιων εισφορών — Εφαρμοστέα κριτήρια για την ύπαρξη της σχέσης — Η έλλειψη μαρτυρίας που να δημιουργεί την αναγκαία σχέση εξάρτησης στον απαιτούμενο βαθμό ωδήγησε στην απαλλαγή και αθώωση του εφεσίβλητου δήμου η οποία επικυρώθηκε από το Εφετείο. 5

Λέξεις και Φράσεις "Σχολικοί Τροχονόμοι".

Ο εφεσίβλητος Δήμος ενασκώντας τις εξουσίες που του ανέθεσε ο περί Δήμων Νόμος 115/85 (όπως τροποποιήθηκε) και οι Δημοτικοί Κανονισμοί Λευκωσίας 1965 έως 1987, εξουσιοδότησε τους παραπονούμενους - σχολικούς τροχονόμους - να ρυθμίζουν την τροχαία κατά τη διασταύρωση δρόμων από μαθητές. Αυτοί υπεδείχθησαν από τους οικείους Συνδέσμους Γονέων οι οποίοι πλήρωναν και τον μισθό τους. Δεν υπήρχε συμφωνία γραπτή ή προφορική για την εργοδότησή τους. 10
15

Η μαρτυρία πάνω στην οποία στηρίχτηκε η κατηγορία προερχόταν κυρίως από σχολική τροχονόμο η οποία ανέφερε ότι είχε ειδοποιηθεί από υπάλληλο του Δήμου για την εκπαίδευσή της στην Αστυνομική Διεύθυνση Λευκωσίας. Είπε επίσης ότι της δόθηκε συνηθισμένο τετράδιο για καταγραφή των παραβάσεων που θα διαπίστωνε, το οποίο δεν είχε σχέση με τα έγγραφα ή έντυπα που χρησιμοποιούν οι τροχονόμοι που βρίσκονται στην υπηρεσία του Δήμου και ότι την επισκέφθηκαν 5 - 6 φορές σε διάστημα ενός χρόνου οι τροχονόμοι του Δήμου οι οποίοι την ρώτησαν αν είχε προβλήματα στη δουλειά της. 20
25

Ο πρωτόδικος Δικαστής αφού αναφέρθηκε στις νομολογιακές αρχές που διέπουν την δημιουργία νομικής σχέσης μεταξύ εργοδό- 30

του και εργοδοτούμενου έκρινε ότι η προσαχθείσα μαρτυρία ήταν εντελώς ανεπαρκής για τη θεμελίωση της απαιτούμενης για απόδειξη των κατηγοριών έννομης σχέσης και απάλλαξε τον εφεσίβλητο Δήμο.

5 Λόγοι έφεσης:

1. Δεν υπήρχε απόδειξη με βάση την οποία το πρωτόδικο Δικαστήριο μπορούσε να αχθεί στο συμπέρασμα ότι ο εφεσίβλητος δεν είχε την εποπτεία των παραπονουμένων.

10 2. Η απόφαση ότι ο εφεσίβλητος δεν ήταν ο εργοδότης τους αποτελούσε λανθασμένη εφαρμογή του νόμου στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης.

Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την έφεση και αποφάνθηκε ότι:

15 1. Η πολυσήμαντη σχέση εξάρτησης που είναι αναγκαία δεν μπορούσε να προκύψει από την προσαχθείσα μαρτυρία. Αντίθετα διαπιστώθηκε ασάφεια ή έλλειψη μαρτυρίας αναφορικά με την ταυτότητα του φορέα που είχε το δικαίωμα απόλυσης ή καθορισμού του μισθού των παραπονουμένων.

20 2. Ακόμη ένα στοιχείο, που επισημαίνει η πρωτόδικη απόφαση, το οποίο αδυνατίζει ή ανατρέπει τη θέση του εφεσίβλητου, είναι οι επιστολές από τον Αρχηγό της Αστυνομίας στις οποίες αναφέρει ρητά ότι ο Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας θα ασκεί εποπτεία σε ότι αφορά την εκτέλεση των καθηκόντων των εξουσιοδοτημένων προσώπων.

25 3. Η ερμηνευτική προσέγγιση του Δικαστηρίου ότι οι σχολικοί τροχονόμοι δεν εξομοιώνονται με τους τακτικούς τροχονόμους, αλλά ότι έχουν το ιδιόρρυθμο καθεστώς των εξουσιοδοτημένων προσώπων, είναι έγκυρη.

30 4. Υπό το φως των όσων αναφέρονται πιο πάνω το πρωτόδικο Δικαστήριο ορθά απάλλαξε τον Δήμο από τις κατηγορίες που αντιμετώπιζε.

Η έφεση απορρίπτεται.

Per Curiam: Το θέμα χρήζει επίλυσης από τις εμπλεκόμενες αρχές για να μπορούν να επωφελούνται οι παραπονούμενοι και άλλοι στην ίδια μοίρα, των ωφελημάτων των κοινωνικών ασφαλίσεων.

35 *Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:*

Prousis v. Redundant Employees Fund (1988) 1 C.L.R. 363.

Christophides Ltd v. The Fund of Redundant Employees & Another

(1978) 1 C.L.R. 208.

Ready Mixed Concrete (South East) Ltd v. Minister of Pensions & National Insurance [1968] 1 All E.R. 433.

Performing Right Society v. Mitchell [1924] 1 K.B. 762.

O'Kelly v. Trusthouse Forte [1983] 3 All E.R. 456.

5

Έφεση εναντίον αθωωτικής απόφασης.

Έφεση από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας εναντίον της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (Αρ. Ποινικής Υπόθεσης 27056/91) με την οποία ο Δήμος Λευκωσίας αθώωθηκε σε πέντε κατηγορίες για παράλειψη πληρωμής εισφορών κοινωνικών ασφαλίσεων και άλλων εισφορών.

10

Α. Χριστοφόρου, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τον εφεσεύοντα.

Στ. Μίτλετον (κα), για τον εφεσίβλητο.

15

Cur. adv. vult.

ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, Δ. Την ομόφωνη απόφαση του δικαστηρίου θα δώσει ο δικαστής Σ. Νικήτας.

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ. Δικαστής του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας αθώωσε τον εφεσίβλητο Δήμο σε 5 κατηγορίες: ότι παρέλειψε να πληρώσει εισφορές κοινωνικών ασφαλίσεων και άλλες εισφορές, για την περίοδο που αναγράφει το κατηγορητήριο, ενάντια στις διατάξεις των σχετικών νόμων και κανονισμών, που θεσπίστηκαν σύμφωνα με τους όρους εξουσιοδοτικής ρήτηρας των οικείων νόμων. Οι εισφορές αφορούσαν 8 άτομα που επιφορτίστηκαν με το καθήκο να ρυθμίζουν την τροχαία κίνηση σε διαβάσεις πεζών έτσι ώστε οι μαθητές των σχολείων να διασταυρώνουν τους δρόμους με ασφάλεια. Κατά την άποψη της Κατηγορούσας Αρχής ο Δήμος υπείχε υποχρέωση καταβολής των συνεισφορών σαν εργοδότης των προσώπων αυτών, ιδιότητα όμως που αρνήθηκε πως έχει απέναντί τους.

20

25

30

Πρέπει να έχουμε υπόψη εξαρχής πως υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη για τη συμμετοχή και το ρόλο του Δήμου στο θέμα. Κάθε Δημοτικό Συμβούλιο μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 88(1)(η) του περί Δήμων Νόμου 115/85 (όπως τροποποιήθηκε), "να εξουσιοδοτεί κατάλληλα πρόσωπα", με τη συναίνεση του Αρχηγού της Αστυνομίας, να σταματούν οχήματα και γενικότερα να ρυθμίζουν κάθε θέμα που σχετίζεται με τη διασταύρωση των διαβάσεων από μαθητές.

10 Ο Καν. 11 Α των Δημοτικών Κανονισμών Λευκωσίας 1965 έως 1987 με την ίδια διαδικασία παρέχει εξουσία στο Δήμο Λευκωσίας να καθορίζει ειδικές διαβάσεις μαθητών και "να εξουσιοδοτεί κατάλληλα πρόσωπα" για τη ρύθμιση της τροχαίας κατά τη διασταύρωση δρόμων από μαθητές. Ο Καν. 11 Β καθορίζει το είδος και περιεχόμενο των 15 σημάτων που πρέπει να χρησιμοποιούν οι τροχονόμοι του Δήμου (για τους οποίους ο νόμος κάμνει άλλη πρόβλεψη) ή 20 πάλιν τα εξουσιοδοτημένα υπό του Συμβουλίου πρόσωπα ενώ ο Καν. 11 Γ επιβάλλει σε οδηγούς που πλησιάζουν σε διασταύρωση μαθητών να ακολουθούν τις οδηγίες "τροχονόμου εν στολή ή εξουσιοδοτημένου υπό του Συμβουλίου προσώπου" και να σταματούν τα οχήματά τους ή να μην τα ξεκινούν προτού τους επιτραπεί. Ας σημειωθεί ότι την εκτέλεση τέτοιων καθηκόντων και από εξουσιοδοτημένα 25 πρόσωπα εγκαινίασε η Κ.Δ.Π. 186/87, που τροποποίησε τις διατάξεις της Κ.Δ.Π. 254/73, που ρύθμιζε τις διαβάσεις πεζών.

Τα γεγονότα είναι αναντίλεκτα. Θα καταγράψουμε μόνον εκείνα που συνθέτουν τη φυσιογνωμία της υπόθεσης και το κεντρικό της θέμα. Ο εφεσίβλητος Δήμος, ενασκώντας τις εξουσίες που του ανέθεσε ο νόμος και οι κανονισμοί, εξουσιοδότησε τους παραπονομένους να εκτελούν τα καθήκοντα που ορίζουν οι κείμενες διατάξεις. Το ιδιαίτερο ζήτημα, που βρισκόταν στο επίκεντρο της δίκης και γύρω από το οποίο περιστράφηκε η συζήτηση 35 στο δικαστήριο αυτό, είναι κατά πόσον αποδείχθηκε, στο βαθμό που απαιτείται σε ποινική υπόθεση, ο δεσμός εργοδότη και εργοδοτούμενου μεταξύ του Δήμου Λευκωσίας

και των προσώπων αυτών. Η εισήγηση της Κατηγορίας ήταν ότι πράγματι υφίστατο τέτοια σχέση. Το στοιχείο αυτό - και συμφωνούν και οι δύο πλευρές επί τούτου - αποτελεί κοινό συστατικό όρο των κατηγοριών που προσάφθηκαν κατά του εφεσίβλητου· και είναι προϋπόθεση 5 για καταβολή των συνεισφορών, οι οποίες συνιστούν το υπόβαθρο του κατηγορητηρίου.

Από τη μαρτυρία προκύπτει ότι τα πρόσωπα αυτά (που θα αποκαλούμε εφεξής για ευκολία σχολικούς τροχονόμους) υποδείχθηκαν, όπως και σε κάθε άλλη περίπτωση, 10 από τους οικείους Συνδέσμους Γονέων για εκπαίδευση από την αστυνομία. Υπάρχουν αρκετές επιστολές που κατατέθηκαν σαν τεκμήρια και επιβεβαιώνουν την παραπάνω διαδικασία. Μετά τη συμπλήρωση της εκπαίδευσης ο 15 Δήμος παρείχε την εξουσιοδότησή του στους παραπονυμένους για την άσκηση των καθηκόντων τους, με τη συγκατάθεση του Αρχηγού της Αστυνομίας. Το μισθό τους κατέβαλλε ο Σύνδεσμος Γονέων που έκαμνε χρήση των υπηρεσιών τους. Η Σχολική Εφορεία και ο Δήμος συνεισέφεραν μέρος του μισθού κάθε σχολικού τροχονόμου (από 20 £30 το μήνα).

Υπογραμμίζεται πως δεν υπήρχε συμφωνία, γραπτή ή προφορική, για την εργοδότηση των παραπονυμένων. Ούτε προβλήθηκε τέτοιος ισχυρισμός. Από την άλλη ο 25 Δήμος απέκρουε με κάθε ευκαιρία την ιδέα πως επείχε θέση εργοδότη. Η μαρτυρία στην οποία στηρίχθηκε η Κατηγορία προέρχεται κυρίως από σχολική τροχονόμο, τη μάρτυρα κατηγορίας 1, που έχει, συνεπτυγμένα, ως εξής: Είχε ειδοποιηθεί από υπάλληλο του Δήμου για την εκπαί- 30 δευσή της στην Αστυνομική Διεύθυνση Λευκωσίας. Μετά το πέρας των μαθημάτων επικοινωνήσε η ίδια με το Δήμο και της είπαν από πότε θα άρχιζε εργασία και πως θα έπρεπε προηγουμένως να προμηθευθεί τις πινακίδες τρο- 35 χαίας που θα χρησιμοποιούσε από το σχολείο που την είχε προτείνει.

Συνεχίζοντας η μάρτυς είπε ότι της έδωσαν συνηθισμένο τετράδιο για να καταγράψει απλώς τις παραβάσεις που

διαπίστωνε. Διευκρινίστηκε όμως ότι αυτό δεν είχε σχέση με τα έγγραφα ή έντυπα που είναι σε χρήση από τους τροχονόμους, που βρίσκονται στην υπηρεσία του Δήμου. Η μάρτυς ανέφερε γενικά ότι ο Δήμος μεριμνά για την αντι-
 5 κατάστασή τους σε περίπτωση ασθένειας. Τέλος, είπε ότι την επισκέφθηκαν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της τροχονόμοι του Δήμου και την ερωτούσαν αν αντιμετώπιζε προβλήματα. Αυτό συνέβη 5 έως 6 φορές σε διάστημα ενός χρόνου. Όμως δεν έτυχε καμιάς επίσκεψης από αστυ-
 10 νομικό.

Οι νομικές αρχές που διέπουν το θέμα δεν είναι υπό αμφισβήτηση. Ο πρωτόδικος δικαστής αναφέρθηκε στους κανόνες που τον καθοδήγησαν αρχίζοντας από την από-
 15 φαση *Prousis v. Redundant Employees Fund* (1988) 1 C.L.R. 363. Προκύπτει από την απόφαση ότι η διαπίστωση της σχέσης εργοδότη και εργοδοτούμενου είναι θέμα πραγματικό υποκειμένο στην ελεύθερη εκτίμηση του δικαστηρίου. Το γεγονός της καταβολής μισθού από μόνο του δεν αρκεί
 20 για να συναχθεί συμπέρασμα ότι υφίσταται η νομική αυτή σχέση. Το άλλο δικαστικό προηγούμενο είναι η υπόθεση *Cleanthis Christophides Ltd. v. The Fund of Redundant Employees & Another* (1978) 1 C.L.R. 208, που μνημονεύει και υιοθετεί την υπόθεση *Ready Mixed Concrete (South*
 25 *East) Ltd. v. Minister of Pensions & National Insurance* [1968] 1 All E.R. 433.

Η τελευταία αυτή υπόθεση επικροτεί και επαναλαμβάνει τη θέση ότι ακόμη και αυτή η έκφραση της πρόθεσης των μερών για το χαρακτήρα της συμφωνίας τους, άνκαι
 30 λαμβάνεται υπόψη, δεν είναι παράγων αποφασιστικής σημασίας για να προσδιοριστεί η αληθινή της φύση. Από την ίδια υπόθεση ο δικαστής παραθέτει στη συνέχεια περικοπή που επεξηγεί τους όρους που συγκροτούν τη σύμβαση εργασίας ή τη σχέση κυρίου - υπηρέτη με προεξάρχον συστα-
 35 τικό στοιχείο το δικαίωμα του εργοδότη να εποπτεύει και ελέγχει το μισθωτό αποτελεσματικά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Υπό το πρίσμα των παραπάνω αρχών ο πρωτόδικος

δικαστής έκρινε ότι η μαρτυρία ήταν εντελώς ανεπαρκής (τη χαρακτήρισε "αμυδρή") για να θεμελιώσει την απαιτούμενη για απόδειξη των κατηγοριών έννομη σχέση. Για να ενισχύσει μάλιστα το συμπέρασμα του αντιπαρέβαλε τα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα με το καθεστώς των τακτικών τροχονόμων που διαγράφεται έντονα από τις διατάξεις του άρθρου 88(2) για να καταλήξει ότι:

"το λεκτικό του άρθρου 88, παράγραφος 2, δεν αφήνει καμιά αμφιβολία για την ιδιότητα των τροχονόμων ως υπαλλήλων στην υπηρεσία των κατηγορουμένων. Δεν θα υπήρχε κανένας λόγος αν ο νομοθέτης ήθελε να κατατάξει τα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα στην ίδια κατηγορία γιατί να μην το έπραττε χρησιμοποιώντας το ίδιο λεκτικό."

Προφανώς θα εννοούσε την παράγραφο 2(α) που απονέμει εξουσία σε Δημοτικό Συμβούλιο να διορίζει τροχονόμους, οι οποίοι υπόκεινται στις διατάξεις του νόμου περί Δήμων "εν σχέσει προς δημοτικούς υπαλλήλους περιλαμβανομένων και των περί πειθαρχίας και απολύσεως".

Η απόφαση εφεσιβάλλεται για το λόγο βασικά ότι δεν υπήρχε απόδειξη με βάση την οποία το δικαστήριο μπορούσε να αχθεί στο συμπέρασμα ότι ο εφεσίβλητος δεν είχε την εποπτεία και τον έλεγχο των εξουσιοδοτημένων προσώπων. Δεύτερος και τελευταίος λόγος είναι ότι το δικαστήριο, αποφασίζοντας ότι ο εφεσίβλητος δεν είναι ο εργοδότης τους, εφάρμοσε λανθασμένα το νόμο στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης.

Το επιχείρημα του εφεσείοντα είναι ότι τα πραγματικά περιστατικά όπως διαπιστώθηκαν από το πρωτόδικο δικαστήριο - τα έχουμε ήδη αναφέρει - έπρεπε να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι ο εφεσίβλητος είχε την επιτήρηση και τον έλεγχο των παραπονουμένων σε βαθμό που να στοιχειοθετείται η σχέση εργοδότη και εργοδοτούμενου. Προς την κατεύθυνση αυτή τονίστηκε ιδιαίτερα το γεγονός των "επισκέψεων". Προβλήθηκε ακόμη ο ισχυρισμός πως δεν υφίστατο μαρτυρία που να υποστηρίζει το εύρημα του δι-

καστηρίου ότι ο εφεσείων δεν είχε την εξουσία μετάθεσης.

Το βαθμό εξάρτησης που πρέπει να υπάρχει για τεκμηρίωση της σχέσης πραγματεύεται ο Batt "The Law of Master & Servant" 5η έκδοση, σελ. 8:

5 "There are two essentials in the relation of master and servant, namely: (1) the servant must be under the duty of rendering personal services to the master or to the others on behalf of the master.....

..... (2)

10 the master must have the right to control the servant's work, either personally or by another servant or agent. It is this right of control or interference, of being entitled to tell the servant when to work (within the hours of service) or when not to work, and what work to do and
15 how to do it (within the terms of such service), which is the dominant characteristic in this relation and marks off the servant from an independent contractor, or from one employed merely to give to his employer the fruits or results of his labour."

20 Η υπόθεση *Performing Right Society v. Mitchell* [1924] 1 K.B. 762, παρέχει μία λεπτομερειακή και διεισδυτική ανάλυση της σχέσης. Το κρίσιμο σημείο του σχεπτικού που αναφέρεται στην εποπτεία έχει ως εξής:

25 "It seems, however, reasonably clear that the final test, if there be a final test, and certainly the test to be generally applied, lies in the nature and degree of detailed control over the person alleged to be a servant. This
30 circumstance is, of course, one only of several to be considered, but it is usually of vital importance."

Χρήσιμη αναφορά μπορεί να γίνει και στην υπόθεση *O' Kelly v. Trusthouse Forte* [1983] 3 All E.R. 456.

35 Το στοιχείο των επισκέψεων στο οποίο ο εφεσείων

πρόσδωσε βαρύτητα δεν άγει πουθενά. Δεν μπορεί να προ-
 κύψει συμπερασματικά η πολυσήμαντη σχέση εξάρτησης
 που είναι αναγκαία, επειδή σε 5-6 περιπτώσεις μιά μάρτυς
 ρωτήθηκε απλώς αν είχε προβλήματα στη δουλειά της. Τα
 άλλα μαρτυρικά στοιχεία όπως λ.χ. η πληροφόρηση, κατό- 5
 πιν πρωτοβουλίας της μάρτυρος, να παραλάβει τα σήματα
 από το σχολείο δεν προδίνουν τέτοια εξάρτηση. Πράγματι
 δεν υπήρχε μαρτυρία ότι ο εφεσίβλητος είχε ρυθμιστικό
 ρόλο ή οποιοδήποτε ρόλο αναφορικά με τον τόπο εργα-
 σίας, τις ώρες εργασίας ή οτιδήποτε άλλο. Τουναντίον 10
 διαπιστώθηκε ασάφεια ή έλλειψη μαρτυρίας αναφορικά με
 την ταυτότητα του φορέα που είχε το δικαίωμα απόλυσης
 ή καθορισμού του μισθού τους.

Υφίσταται ακόμη ένα στοιχείο, που επισημαίνει η 15
 πρωτόδικη απόφαση, το οποίο ανατρέπει ή αδυνατίζει τη
 θέση του εφεσείου. Πρόκειται για επιστολές από τον
 Αρχηγό της Αστυνομίας στις οποίες αναφέρει ρητά ότι ο
 Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας θα ασκεί εποπτεία σε
 ότι αφορά την εκτέλεση των καθηκόντων των εξουσιοδο- 20
 τημένων προσώπων. Τέλος, η ερμηνευτική προσέγγιση του
 δικαστηρίου είναι έγκυρη. Οι τελευταίοι δεν εξομοιώνο-
 νται με τους τακτικούς τροχονόμους, αλλά έχουν το
 ιδιόρρυθμο καθεστώς των εξουσιοδοτημένων προσώπων.
 Με τέτοιο νομικό και πραγματικό υπόβαθρο ήταν απόλυ- 25
 τα ορθή η κρίση για την απαλλαγή του Δήμου από τις κα-
 τηγορίες που αντιμετώπιζε.

Σαν κατακλείδα θα προτρέπαμε τις εμπλεκόμενες
 αρχές ή φορείς να εγκύψουν στο θέμα με σκοπό την επίλυ-
 ση του για να μην αποστερούνται οι παραπονούμενοι και
 άλλοι στην ίδια μοίρα, των ωφελημάτων της κοινωνικής 30
 νομοθεσίας του τόπου.

Η έφεση απορρίπτεται.